

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

1 An iudicium sit actus iustitiæ an no[n].

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

cui qui id patitur: neq; verò pari, nisi ab aliquo qui id faciat. At verò si locutio sit formalis, quoniam hoc perpendendum est ex voluntate agentis & renitentia patientis, potest contingere, vt quispiam iniurius alteri sit, & tamen alter nullam patitur iniuriam. Vt si quis, v.g. aliquid alteri faciat animo ledendi & nocedi, quod tamè alteri nihil nocet, vt si alteri vendas rem pluris, quam valeat, animo fallendi: tamè alter sciens & prudens vult ex sua liberalitate illud dare. Nam si ex egestate emere cogitur, aut ad vsuras accipere, licet simpliciter dare velit, tamen quia dare nolle, in iniuriam, vt dictum est, patitur.

QVÆSTIO IIII.

DE IVDICIO.

S.Tho. 2. 2. quæst. 60.

ARTICVLVS I.

Utrum iudicium sit actus iustitiæ.

Vandoquidem de habitu iustitiæ dictum est, deque eius contrario iniustitiæ: habitus verò sit propter habitus: subsequitur, vt de eius potissimo

actu dicamus, qui est iudicare, vtrum sit actus iustitiæ? Et arguitur à parte negatiua vnusquisque, inquit j. Ethic. Arist. bene iudicat, quæ cognoscit ergo iudicium ad vim cognoscitiuam attinet. Vis autem cognoscitiua in moralibus per prudentiam perficitur, ergo iudicium functio est intellectua lis prudentiæ potius quam iustitiæ, que est in voluntate. Secundo, Apostol. 1. ad Cor. 2. spiritualis, inquit, iudicat omnia, homo autem per charitatem fit spiritualis, quæ per Spiritum sanctum cordibus nostris infusa, illa à terrenorum affectu perpurgat, ergo iudicium officium est potius charitatis, quam iustitiæ. Tertio: Vniuscuiusq; virtus proprium est rectum in sua propria materia iudicium perficere. Nam vt 3. Ethic. ca 4. ait Philoso. studiosus quisque est regula eorum quæ faciendâ sunt. Ille nam que res, inquit iustæ ac temperatæ dicun-

tur, quæ tales sunt quales vir iustus agit ac temperatus. Non ergo iustitiæ proprium est iudicare. Quarto: iudicare nõ nisi ad iudices & principes spectare videtur: iustitiæ autem vniuersalis etiam subditis communis est, ergo iudiciũ nõ est proprie iustitiæ munus. In contrarium est illud Pl. Quousque iustitia conuertatur in iudicium.

Quæstio vnica dissoluitur conclusionem. Iudicium actus est maximè proprius iustitiæ. Conclusio est ipso nominis sonitu, & compositione sit manifesta. Iudiciũ enim idem est, quod dicto iuris & iudicare, idem quod ius dicere, & iudex, idem quod ius dicens. Quo fit vt iudicare proprius sit actus circa ius. Ius autem, vt supra dictum est, est obiectum iustitiæ, puta iustum illud, quod per iustitiã constituitur in rebus ergo iudicare secundum suam primam uiam ac naturam significationem, idem est, quod decernere ac definire id quod iustum est & ius, rectè autem censere ac definire rem aliquã procedit ex recto affectu atque habitu quo quis se habet erga eandem rem. Nam vt 3. Ethic. cap. 3. ait Philoso. qualis vnusquisque est, talis sibi videtur finis, vt qui castus est, bene iudicat de uenerorum abstinentia, & qui sobrius, de abstinentia ciborum, ergo eadem ratione proprius actus iustitiæ est, iudicium rectum, hoc est recta determinatio iusti. Vnde Arist. 5. Ethic. c. 4. ait omnes ad iudicium tanquam ad iustum animatum cõfugere. Est enim iudex quasi viuens ac loquens iustitia.

Nulla in conclusione later dubitandi ratio præter illas, quas argumenta facta petunt. Primum igitur sciolos atq; ex Dialecticis emergentes fallere posset, vt potè qui bus re in cortice aspecta apparere posset iudicium secundum suam genuinam significationem esse potius actum rationis, quã iustitiæ, eo quod iudicare idem est, quod ius dicere, dicere autem est loqui, quod non voluntatis, sed intellectus munus est, voces enim sunt signa conceptuum: atque adeo quales loquutiones voce proferunt, tales intellectus prius format. At verò res penitus inspecta aliter se habet. Enimuerò cum nomen iudicij à iure descendat, fit, vt primum fuerit impositum, ad significandum rectam definitionem iustorum. Sed deinde deriuatum est ad significandum in vniuersum rectam definitionem aliarum virtutum circa propria obiecta,

Quartũ.

Conclõ rãsiua. Probatio.

Aristot.

Ad primũ arg.

OTO
iure
loquens
DIE
13

tam in speculatiuis, quam in practicis, puta rectam definitionem in materia temperantiae ac fortitudinis, &c. Ac petinde in scientiis id, quod dicitur de aequatione obiecti ad intellectum. In omnibus autem ad rectum iudicium duae sunt virtutes requisitae, scilicet & quae iudicium proferat, & quae potentiam iudicantis disponat, ut idonea sit atque apta iudicij rectitudinem. Prius autem proprium est rationis cuius est loqui, ut modo ostendebamus, posterius vero proprium est habitus bene efficiens potentiam ad obiectum: Qui quidem habitus de rebus speculatiuis, est speculatiuis existens in intellectu, in practicis autem est habitus efficiens appetitum, nempe in materia temperantiae, habitus temperantiae in materia fortitudinis, habitus fortitudinis. Nemo enim rectissime iudicabit aggredi, quando oportet, esse bonum, nisi qui fortis est, neque censebit melius, moderamine ciborum uti, quam illis immergi, nisi qui temperatus sit. Eadem ergo ratione iudicium est opus iustitiae tanquam inclinantis hominem ad rectum iudicium, prudentiae autem, tanquam proficientis. Haec enim virtus in omnium virtutum materijs iudicia profert. At vero ut recta sint, habitus, morales affectum praeparant. Quod si rursus scisciteris, utri ergo harum virtutum magis est proprium munus iudicare? Respondetur, quod propinquius conuenit rationi & prudentiae a qua profertur: sed tamen potissimum conuenit iustitiae, vnde habet ut si rectum. Quocirca Philo 6. Ethic. c. 12. Virtus inquit, moralis est, quae propositum ipsum efficit rectum, prudentia vero quae circa media negotiatur. Atqui per haec recte claret cur omnes virtutes prudentiae conestuntur. Nam cum prudentia sit, recta in omni materia morali iudicia proferre, quae rectitudinem a morali virtute recipit, non potest esse prudens, nisi qui sit omnibus virtutibus praedius, neque vice versa, vlla moralis virtus statim habebit virtutis sine prudentia quippe sine qua nequit suum exercere circa diuina, erga quae afficit appetitum ut perdonum sapientiae rectum feratur iudicium, iustitia vero afficit erga iustum naturale, & humanum voluntatem, ut iustus per prudentiam idoneum quoque profertur de ipsis iudicium. Ad tertium vero re-

spondetur quod etsi omnibus sit virtutibus, commune affectum parare ad rectum iudicium circa sua propria obiecta, est tamen differentia, quod cum reliquae virtutes, ut crebro dictum est, hominem ordinant ad seipsum, iustitia vero ad alium & vnusquisque sit suorum dominus, non autem eorum quae sunt, ad alterum, sit ut in ceteris virtutibus non sit requisitum iudicium nisi particulare ipsius studiosi, in materia autem iustitiae necessarium sit praeterea superioris, qui inter duos litigatores praedictet. Quapropter iudicium peculiaris virtuti iustitiae adscribitur, quam aliarum cuiuspiam. Ac perinde responderetur ad quartum, quod etsi priuatim iudicare etiam conueniat subditis iustitia pollutibus tamen quia haec virtus architectonicè in principe praesidet, in suisque ministris eius proprie congruit eiusdem virtutis potissimum actus: qui est iudicare, iusque dicere.

ARTICVLVS II.

Vtrum iudicare sit licitum.

Quaest.

Solutio.

Phyllo-
sophus.Rõ qua
re virtu
tes cun
te pru
dentiã
cõ
nectun
tur.Ad secũ
dũ arg.Ad ter
tium arg.

Constituto cuiusnam sit virtutis iudicare, subsequitur ut perscrutemur an sit licitum: Et arguitur à parte negatiua: Pœna non infligitur nisi pro culpa decernitur autem iudicantibus ea pœna, quod iudicantur, secundum illud Matt. 7. Nolite iudicare, & non iudicabimini, ergo iudicare licitum est. Secundò, peccatori iudicare non licet, secundum illud ad Rom. 2. In excusabilis es ô homo omnis qui iudicas, in quo enim alterum iudicas, teipsum condemnas. Eadem enim agisque iudicas. Nemo autem est à peccato immunis. Nam si dixerimus, ait Ioannes quod peccatum non habemus nos ipsos seducimus nemini ergo licitum est iudicare, Contrarium nos autem cohortatur illud Deut. 16. Iudices & magistros constitues in omnibus portis tuis, ut iudicent populum iusto iudicio.

Cum articulo proximo definitum fuerit, iudicium esse actum iustitiae, inde fit consequens iudicare esse licitum. At vero non ideo otiosus est praesens articulus quippe qui non tam adhibetur ad id demonstrandum, quam ad enarrandas constituendasque conditiones, quae ad iudicium requisitae sunt, ut sit rectum. Quapropter conclusio non tam titulo ad formam respondet, quam ad aequitatem recti iudicij